

Gerry Dobbelaer

De wereld is een speeltoneel (2006)
Olieverf/paneel, 85 x 0 cm

Vreugde vasthouden

Over het invoelbare realisme van Gerry Dobbelaer

Tellen hoort niet thuis in de wereld van de kunst. Maar op jouw panelen winnen de vrouwen het van de mannen, in aantal en ook in uitstraling. Daar kan ik niets tegen inbrengen. Het is ook logisch: ik ben vrouw. De dingen, die ik wil vertellen, komen voort uit mijzelf. Het thema van het zelf vrouw zijn verveelt nooit, integendeel. Het verhaal op of achter het paneel telt natuurlijk ook, evenals het landschap en de symbolen. Al schilderend wordt het schilderij tot iets, wat ik in al mijn vezels voel.

Kun je met vrouwen het schoonheidsideaal beter weergeven? Of zijn er andere redenen om vrouwen op de voorgrond te plaatsen? Met vrouwen kan ik heel veel doen. De vrouwelijke figuur zelf, het gelaat, de haren. Ik kan ook allerlei attributen kwijt. En vergeet de kleding niet: de gewaden, waarin ik vooral de kleuren hun eigen rol laat spelen. Ik denk ook aan de versieringen en de motieven: vogels bij voorbeeld, de metafoor voor vrijheid en bewegelijkheid. Vrouwengewaden lenen zich goed voor de taal van symbolen.

Een enkele toeschouwer vraagt zich misschien af: beeldt Gerry Dobbelaer zichzelf uit? Zijn de verhalen, die je op je panelen vastlegt autobiografisch? Dat is zeker het geval. Als een schilderij klaar is, dan zie ik: ja, dat is wat ik voel. Ik begin meestal onbewust aan een paneel te werken, ook al heeft zich wel een idee gevormd. Geleidelijk aan vind ik mezelf terug, vanuit mijn eigen vrouw zijn. Later blijkt, dat andere mensen in het schilderij ook zien, wat ik voel. En bedoel. Dat is niet vreemd. Want veel mensen lijken eigenlijk op elkaar. Zij herkennen daardoor de gevoelens van andere mensen.

Wam de Moor (1) schreef in een essay, dat' de vele mooi geklede mensen slechts zelden iets met de toeschouwer van doen hebben'. Waarom kijken de vrouwen 'langs ons heen'? Dat is zijn interpretatie. Mijn mensen kijken veel meer het leven in. Mensen vormen wel een gemeenschap met elkaar, maar staan toch vaak alleen in het leven. Ik houd veel van mensen, maar ik wil ze wel in hun waarde laten, ook wanneer ze een eigen leven willen leiden. Mijn figuren kijken meestal vooruit, soms achterom: het zijn geen kuddedieren. Ze hebben een eigen persoonlijkheid. Overigens: zij zijn meestal niet alleen.

Op de meeste panelen is een echt, soms ook gestileerd landschap zichtbaar, dat het thema versterkt: hoe komt dat? Ik heb de verte nodig als een soort toekomst. Het landschap heeft

Hoewel geboren in Druten groeide Gerry Dobbelaer op in Gennep. De grondslag voor haar kunstenaarschap werd, zoals bij veel beeldend kunstenaars uit het Rijk van Nijmegen gelegd in Arnhem, waar zij van 1959 tot 1961 lessen volgde aan de Academie voor Beeldende Kunsten. Ook de Nijmeegse studenten schilderskring Tors droeg bij aan haar vorming: daar leerde Toon Vijftigschild haar portretschilderen in olieverf. Bij de Arnhemse beeldhouwer August Manche ontdekte Gerry de kneepjes van het boetseren. Eigenlijk tevergeefs, want olieverf en paneel zouden vrij snel het pleit winnen. Het part time docentschap aan het Montessori-College (Nijmegen/Groesbeek) - van 1972 tot 1998 – bood Gerry de gelegenheid om een eigen stijl te ontwikkelen, met herinneringen aan de Vlaamse primitieven en Botticelli, maar ook met elementen van de Jugendstil en het magisch realisme. Dat vrouwen de boventoon voeren in haar werk – letterlijk en figuurlijk – dat deert niemand. Want de beeldtaal van Gerry Dobbelaer boeit iedereen, die de 'muziek' van haar schilderijen verstaat. En vrouwen vervelen niet.

Gerry Dobbelaer

Speelster
2005, 60 x 40 cm

(1) Om de sublieme momenten en het sentiment daartussen, door Wam de Moor; in 'Gerry Dobbelaer; Schilderijen 1980-2006; BnM uitgevers/Salon des Arts, Nijmegen (2007)

voor mij de functie van wat nog komen gaat: het idee, dat het leven niet stopt, en het verhaal evenmin. Wanneer ik een groep figuren schilder, dan zie ik pas later, welk landschap daarbij past, natuurlijk of gestileerd. Dat hangt af van de voorgrond. Coulissen kunnen het paneel versterken, ook door de horizontale en verticale elementen. In een ander paneel volsta ik met lucht. Ik blijf net zo lang doorgaan tot er een goed evenwicht is. Het beeld en het verhaal moeten kloppen, ook gevoelsmatig.

Kippen spelen een bijzondere rol op jouw schilderijen: ik denk aan 'De wereld verdeeld in pauw en kip' (1991) en 'Mysterie spel met kippen' (1998). Heb je iets met kippen? Niet speciaal met kippen, wel met vogels. Zij staan voor vrijheid en verte, beweeglijkheid ook. De tegenstelling tussen de pauw en de kip wil ik ook aangeven. De pauw is de vergankelijke maar toch fascinerende schoonheid. De kip moet alleen maar werken om haar doel te bereiken. Ik heb een hele tijd het gevoel gehad, dat er een ei bij moest zijn om aan te geven, dat alles geboren wordt. Het ei is uiteraard het symbool voor het nieuwe leven, de nog ongerepte toekomst.

Onbetwiste winnaar in de strijd van de thema's is de muziek. Mannen krijgen dan bij uitzondering ook een kans. Is muziek jouw grootste inspiratiebron? Muziek is voor mij een hele grote inspiratiebron. Als ik aan het schilderen ben, dan staat de muziek altijd aan. Schilderen is een eenzame bezigheid. Muziek en zang bieden verstrooiing. Bovendien komen mijn gedachten dan helemaal los. Vanzelf groeit de intentie om iets moois te maken. Muziek roept bij mij ook allerlei emoties op: mijn gevoelens krijgen als het ware de vrije loop. Zo ontstaat in mijn hoofd de ruimte om een verhaal te vertellen. Een verhaal van mensen en muziek, bij voorbeeld.

Muziekinstrumenten zijn de – op het paneel stille – getuigen van je gevoelens? Ja, soms beeld ik instrumenten af. Ik houd namelijk van oude muziekinstrumenten: een viool, fluit of luit. Muziek geeft mij een verbinding met mijn gevoelens en er is tevens herinnering aan het verleden. Toch ben ik ook steeds op weg naar de toekomst, naar wat ik nog kan doen. Ik wil mijn aandacht niet laten verslappen of versnipperen. Je hebt immers maar een leven, waarin alles moet gebeuren.

Het zoeken naar een typische eigen stijl zal geen gemakkelijke weg geweest zijn. Hoe verliep die zoektocht? Mijn schilderijen waren vroeger tamelijk grof, donkerder ook. Ik heb wel altijd

Vreugde vasthouden

figuratief geschilderd, met mensen in de hoofdrol. Langzamerhand is een verfijning opgetreden. Ik ben nu een echte fijnschilder. De kleuren zijn lichter en ook veel belangrijker geworden. Maar het moet nog steeds beter worden. De techniek blijft, naast de verhalen, een uitdaging. Abstract wil ik niet schilderen. Wat ik wil zeggen, kan ik eigenlijk alleen in mensen weergeven, met daarnaast dieren, attributen of andere opvallende symbolen.

Wie op zoek gaat naar een globale aanduiding van jouw werk, komt termen als 'poëtisch realisme' en 'onafhankelijk realisme' tegen. Wat vind je zelf van die karakterisering? Poëtisch realisme: daar kan ik me wel in vinden. Het gaat om het verhaal, en de vertaling in een evenwichtig beeld, met symbolen als metafoor en het landschap voor de toekomst. Het begrip 'onafhankelijk realisme' is door galeriehouder Rob Möhlmann bedacht voor het werk van de kunstenaars, die tegen de waan van de dag en modegrillen in vast hielden aan hun figuratieve kunstuitingen. Zelf schildert hij stillevenen. Maar hij herkent mijn eigen stijl.

In het in 2007 verschenen overzicht van jouw werk (2) schrijft diezelfde Rob Möhlmann over het Dobbelaer-effect. Wat vindt je van zijn benadering? Het is voor mij heel moeilijk om mijn eigen werk te benoemen. Het Dobbelaer-effect? Het is waarschijnlijk de onmiddellijke herkenning van die eigen stijl, de figuren in het landschap of op een schouwtoneel, muziek makend, fietsend of in de weer met dieren. Ik schilder zoals ik schilder, mezelf al doende verbeterend, tot een paneel helemaal af is.

Werk je aan meer schilderijen tegelijk? Hoe begin je eigenlijk? Kost de techniek veel tijd? Nee: ik werk eigenlijk niet aan meer panelen tegelijk. Ik werk aan een paneel tot ik tevreden ben met het resultaat. Kleine correcties breng ik wel eens later aan. Het begin? In bed, of ergens anders, wanneer ik nadenk over een idee, een verhaal. In mijn hoofd krijgt het idee vorm en soms ook kleur. Ik maak daarna een summiere schets op een velletje papier, om de compositie aan te geven. Vervolgens zet ik met houtskool de lijnen uit op het paneel, waarna ik met olieverf begin. Eerst de figuren, daarna het landschap, laag na laag. Ik moet iedere dag aan het schilderij werken. Al met al ben ik gauw drie tot vier weken bezig, afhankelijk van het formaat van het paneel.

Terug naar je schilderijen. Soms eist een hortensia de hoofdrol

Vogeltje, vogeltje aan de wand,
2006, 65 x 50 cm

(2) Heraut van het geluk, door Rob Möhlmann; idem

Les Musiciennes (2006)

70 x 35 cm

(3) Serge Stommels werkt aan een monografie over Mariken en Moenen, waarin beeldende kunstenaars hun licht laten schijnen op het middeleeuws mysterie

op. Ik denk aan het paneel 'Stilleven met hortensia' uit 1982.

Het is ongetwijfeld de nostalgie naar mijn jeugd. De hortensia is toch eigenlijk een bloem van vroeger. Het is ook een uiting van heimwee naar vervlogen tijden. Soms kijk ik even terug naar het verleden om iets van toen vast te kunnen houden. Mooie herinneringen zijn immers nooit weg, ook al wenkt de toekomst.

Op een Nijmeegs tweeluik uit 2005 prijkt de Donjon: een stem voor herbouw? In een ander paneel gaan drie vrouwen 'Op weg naar de stad'. Wat gaan zij in Nijmegen doen?

Ja: ik ben voor de herbouw van de Donjon. Ik vond het prachtig, dat tijdelijke monument tussen het groen van het Valkhof. Het is mijn hang naar het verleden. Overigens heb ik ook in dit geval eerst de figuren geschilderd, en daarna pas de Donjon, niet als symbool maar als een 'statement': mijn stem op het paneel telt misschien dubbel. Wat die drie vrouwen betreft: de toeschouwers mogen hun fantasie botvieren. De vrouwen, die naar de stad trekken, zijn individuen, met hun eigen gevoel en intuïtie, maar ze houden elkaar wel vast. En de muziekinstrumenten hebben ze niet voor niets bij zich.

Moenen en Mariken hebben heel wat kunstenaars gebracht tot een eigen verbeelding (3). Waarom geef je Mariken masker, trommel en gitaar en staat Moenen met lege handen?

Moenen is gewoon Moenen. Hij heeft aan zichzelf meer dan genoeg. Mariken is een ander verhaal. Haar twijfels, haar belevenissen en haar dubbellevens blijven boeien. Het masker symboliseert de twee gezichten, die ieder mens heeft. Het masker verwijst ook naar wat achter ieder mens schuil gaat. De trommel en de gitaar staan voor de muziek, die alles tot leven brengt. De muziekinstrumenten verwijzen ook naar het vertier in Antwerpen, waar Moenen en Mariken zich in meer opzichten vermaakt hebben.

Volgens jouw echtgenoot 'moet je schilderen'. Hoe verbindt je die gedrevenheid aan de 'bedachtzame intuïtie'? Het is het een en het ander. De gedrevenheid uit zich in het alsmaar willen schilderen. De figuren op mijn schilderijen zien er 'bedacht' uit. Ik werk ook intuïtief. Dat klopt wel. Maar een idee ontwikkelt zich meestal snel in mijn hoofd. Ik zet het eerst als schets op papier, en daarna ook tamelijk vlug met houtskool op het paneel. De gedrevenheid slaat dus op het hele proces, van begin tot eind. Wanneer een schilderij af is, dan kan ik pas aan iets nieuws beginnen. Ik doe ook gemakkelijk afstand van een paneel. Meestal tenminste. Want ik heb ook meegemaakt, dat een snelle verkoop van een reeks panelen mij beangstigde. Ik heb toen

Vreugde vasthouden

Op weg naar de stad (2006)
olieverf/paneel, 50 x 65 cm

Gerry Dobbelaer

gehoopt, dat een optie niet doorging. Het was een merkwaardige belevenis.

‘Dobbelaer werpt haar eigen stenen als heraut van het geluk’, aldus Rob Møhlmann, die de spelers op jouw schouwtoneel een paradijselijke staat toekent? Een gelukzalige harmonie? Toch wel. Ik wil de wereld mooier maken dan de werkelijkheid ons leert. Gelukzalige harmonie is misschien wat overdreven. Maar wat mij drijft, is wel een verlangen naar iets wat er vaak niet is. Ik ben dan wel heel kwetsbaar, natuurlijk. Er gebeurt zoveel in je leven, waar je geen greep op hebt. Voor mij is dan het zelf iets moois kunnen maken een soort houvast. Ik heb niet alles in de hand, maar mijn werk, mijn schilderijen wel. Dat stuk vreugde heb ik in de hand, dat laat ik niet los. De rest zie ik wel.

Gerry Dobbelaer
in haar atelier 'op zolder

Mariken van Nieuwegein (2005)

80 x 65 cm